

ks. Michał Drożdż

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

O KLINICE DZIENNIKARSKIEJ.

RECENZJA KSIĄŻKI

Klinika dziennikarska – credo, pod red. Kazimierza Wolnego-Zmorzyńskiego i Katarzyny Konarskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: Wrocław 2016, 168 stron, ISBN 978-83-229-3567-5.

Na rynku wydawniczym ukazała się bardzo dobra publikacja z obszaru nauk o mediach zatytułowana *Klinika dziennikarska – credo*, która zawiera myśli wybitnych polskich medioznawców. Sam tytuł książki jest bardzo wymowny. Wskazuje on na dwa podstawowe czynniki, będące filarami tego projektu badawczo-popularyzatorskiego. Po pierwsze chodzi o klinikę dziennikarską. Klinika jest miejscem, w którym leczy się trudne stany zdrowotne. Czy dziennikarstwo jest w taki stanie, że wymaga klinicznego leczenia? To pytanie było inspiracją dla twórcy tego projektu naukowego, edukacyjnego i wydawniczego, którego owocem jest recenzowana publikacja – prof. Kazimierza Wolnego-Zmorzyńskiego przy współpracy ze środowiskiem naukowców z Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego. Z jego inspiracji i na jego zaproszenie spotkało się we Wrocławiu dziewięciu znanych i cenionych polskich medioznawców, by w dyskusji panelowej z udziałem studentów, dziennikarzy i medioznawców odpowiedzieć na to podstawowe pytanie i dokonać diagnozy polskiego dziennikarstwa, nie tylko dla akademickich celów badawczych, ale przede wszystkim dla praktycznego celu uzdrowienia „chorych” części polskiego dziennikarstwa i wskazania mechanizmów poprawy jego jakości. Ich myśli, diagnozy i propozycje, skonfrontowane we wzajemnej dyskusji szerokiego gremium słuchaczy, zostały sformułowane w postaci artykułów o charakterze naukowo-praktycznym, tworząc swoiste *credo* zasad kliniki dziennikarskiej, służącej pomocą w naprawie polskiego dziennikarstwa. Ten kontekst powstania recenzowanej publikacji znakomicie przedstawił prof. Aleksander Woźny z Uniwersytetu Wrocławskiego w swojej recenzji: „Zgromadzone w pierwszym kwartale 2016 roku w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu

Wrocławskiego konsylium wybitnych medioznawców orzekło, że polskie dziennikarstwo jest w stanie ciężkim i że trzeba się liczyć z najgorszym. Są jednak pewne szanse na przeżycie pod warunkiem podjęcia bezwzględnej terapii. Jak zwykle w tak skomplikowanych przypadkach zarówno diagnozy szczegółowe, jak i zaordynowane sposoby leczenia różnią się od siebie, lecz można tu dostrzec pewne prawidłowości. [...] *Klinika dziennikarska – credo* dowodzi, że można łączyć głęboką refleksję i znakomity warsztat badawczy ze stylem właściwym publikacjom popularyzacyjnym. Rzadko spotykany we współczesnej praktyce badawczej mariaż tego, co poznawczo wartościowe i zarazem atrakcyjne w lekturze, pozwala przedstawić Wydawnictwu propozycję znacznego zwiększenia nakładu recenzowanej książki. Nie bez znaczenia dla tego postulatu pozostaje fakt, że jej autorami są wybitni eksperci polskiego medioznawstwa” (4 strona okładki publikacji).

Recenzowana publikacja została zredagowana przez prof. Kazimierza Wolnego-Zmorzyńskiego i dr Katarzynę Konarską i wydana przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego jako pierwsza publikacja z nowej serii *Klinika Dziennikarska*. Publikacja zawiera wstęp Andrzeja Więckowskiego i dziewięć artykułów stanowiących swoiste *credo* zasad naprawy polskiego dziennikarstwa. Janusz Włodzimierz Adamowski pisze *O głównych bolączkach zawodu dziennikarza, czyli lekarzu lecz się sam!* Jerzy Bralczyk wskazuje na *Kilka wątpliwości dotyczących zdrowia dziennikarstwa*. Michał Drożdż pokazuje *Etyczność jako wyznacznik profesjonalizmu*. Tomasz Goban-Klas prowokuje badawczym pytaniem: *Dziennikarz – chory człowiek mediów?* Wiesław Godzic wskazuje na chorobowe sprzężenie zwrotne: *Dziennikarz diagnozuje, dziennikarza leczą...* Jerzy Jastrzębski patrzy jeszcze bardziej radykalnie, pytając: *Klinika czy hospicjum?* Stanisław Jędrzejewski wyraża swoją troskę o jakość mediów publicznych, pytając: *Media publiczne – dokąd zmierzają?* Jacek Sobczak daje *Receptę na dobre wykonywanie zawodu dziennikarskiego*. Kazimierz Wolny-Zmorzyński wskazuje na swoją metodologiczną regułę: *Na co zwracam uwagę, gdy oceniam pracę dziennikarzy?* Autorzy wszystkich artykułów nie tylko opierają swoje myśli, diagnozy i recepty na solidnych badaniach naukowych, ale wyrażają swoją troskę, by te naukowe projekty z zakresu nauk o mediach, miały także praktyczny wydźwięk w przygotowaniu adeptów dziennikarstwa oraz wyzwoliły refleksję w praktyce dziennikarskiej.

Publikacja pokazuje, że żyjemy w czasach spolaryzowanego świata dziennikarskiego. Czy należy to uznać za symptom negatywnych zjawisk i tendencji? Niekoniecznie. Można to potraktować także jako gwarancję pluralizmu mediów. Może to być także okazją do doskonalenia warsztatu i etyczności dziennikarskiej. Dopóty różnorodność poglądów, opinii, wizji czy tendencji dziennikarskiego opisywania świata będzie pozytywnym potencjałem wolności słowa, demokracji i możliwości dialogu, dopóki nie przerodzi się ona w stronnictwo, zawiść, osobistą grę ambicji, a nawet nienawiść. Polaryzacja stanowisk może mieć zatem pozytywny i twórczy wymiar, jeśli służy wymianie myśli, pokazywaniu różnych stron rzeczywistości, poszukiwaniu prawdy itd., ale niestety może być też destrukcyjną siłą, niszczącą środowiska zawodowe, antagonizującą ludzi i przekreślającą możliwość współpracy, jeśli będzie tylko przejawem subiektywnej stronnictwo, zawiści, osobistej gry ambicji, a nawet nienawiści. Autorzy artykułów wskazują na potrzebę kompleksowej edukacji w zakresie zdobywania kompetencji medialnych. Kompetencje medialne i komunikacyjne zawierają zawsze pewne sprawności i wartości etyczne, np.

- uczciwość: troska o uczciwą konkurencję w regulacjach prawno-strukturalnych funkcjonowania mediów: wyznacza ona ramy kompetencji właścicieli i regulatorów mediów;
- szacunek dla godności ludzkiej w tworzonych produktach medialnych: tworzy podstawy kompetencji twórców przekazów medialnych;
- obiektywność, prawdziwość i rzetelność w gromadzeniu i przekazywaniu informacji: stanowi fundament kompetencji dziennikarskich;
- odpowiedzialność w krytycznym odbiorze mediów: określa kompetencje medialne odbiorców mediów.

Przedstawiana monografia jest potrzebna w dzisiejszym świecie badawczym, edukacyjnym i zawodowym – nie tylko znawcom współczesnego komunikowania medialnego, studentom dziennikarstwa i komunikacji społecznej oraz innych kierunków, badaczom mediów i nowych technologii medialnych itp., ale przede wszystkim dziennikarzom, którzy często zawężają swoje kompetencje zawodowe do znajomości swojego warsztatu dziennikarskiego, zapominając o tym, że integralną częścią profesjonalizmu dziennikarskiego jest etyczność działań oparta na podstawowych wartościach: uczciwości, szacunku dla godności ludzkiej, obiektywności i odpowiedzialności za tworzone i przekazywane treści. Publikacja będzie także cenną pomocą dla teoretyków i wykładowców, zwłaszcza tych, którzy podejmują się zadań formowania przyszłych dziennikarzy. Należy pogratulować i podziękować zarówno pomysłodawcy Kliniki Dziennikarskiej, autorom i redaktorom tej cennej publikacji, jak również wydawnictwu, które podjęło się wydania tego potrzebnego w Polsce, i w świecie także, opracowania. Należy też życzyć, by ta publikacja nie była tylko wyrazem akademickiego namysłu nad stanem polskiego dziennikarstwa, ale przyczyniła się skutecznie do poprawy jego jakości dla dobra wszystkich, zarówno twórców, jak i odbiorców mediów.

Publikacja wyraźnie pokazuje, że misyjność mediów i misja dziennikarska są korelatywne i komplementarne. W dużej mierze misyjność mediów zależy od jakości dziennikarstwa, ale także jakość struktur medialnych wpływa znacząco na jakość dziennikarstwa. Wydaje się bowiem, że misyjność mediów jest często poza zasięgiem dziennikarzy, gdyż zależy od struktur właścicielsko-instytucjonalnych, struktur decydenckich, wynika z założonych celów programowych i funkcjonalnych mediów oraz ze sprzężenia mediów ze sferą komercji i polityki. Nie zwalnia to jednak żadnego z dziennikarzy z realizowania swoich zadań zgodnie z misją dziennikarską: czyli profesjonalnie, a więc również etycznie: rzetelnie i uczciwie. To jest swoiste *credo* kliniki dziennikarskiej.